

Beleidsplan Vereniging de Ommerschans

Vereniging de Ommerschans is opgericht op 18 december 2001. Het in de statuten omschreven doel is: "Artikel 2:

1. De vereniging heeft ten doel het behoud en de verbetering van de landschappelijke aspecten en cultuurhistorische elementen van de Ommerschans te Ommen/Hardenberg, waarbij tevens wordt uitgegaan van de informatieve en educatieve waarde van het gebied.
2. Zij tracht dit doel te bereiken door:
  - Het als belangenorganisatie aanspreekpunt te zijn jegens gemeenten, provincie, Staatsbosbeheer, Waterschap, Oversticht en andere instellingen;
  - Het, waar mogelijk, mede organiseren van het onderhoud van het gebied;
  - het op kleinschalige wijze ontsluiten van het gebied;
  - het verrichten of laten verrichten van onderzoeken en studies;
  - het organiseren van educatieve programma's;
  - het meer bekend maken van de waarde van het gebied bij het publiek;
  - alle overige wettige middelen welke bevorderlijk kunnen zijn aan de -verwezenlijking van het doel."

De feitelijke activiteiten bestaan uit maandelijks rondwandelingen m.b.v. een zevental gidsen, en twee of drie keer per jaar een activiteit (evenement, lezing e.d.).

Het is een vereniging, d.w.z. er is een bestuur dat jaarlijks verantwoording aflegt aan de 120 leden. Het bestuur bestaat op dit moment uit 4 (5) leden, twee daarvan zijn nieuw en worden op de jaarvergadering van 2020 geïnstalleerd, een bestuurslid is interim, we zijn nog op zoek naar een Penningmeester.

Relaties

De Vereniging De Ommerschans is gerelateerd aan de zeven Koloniën van Weldadigheid (Frederiksoord, Wilhelminaoord, Willemsoord, Veenhuizen, Ommerschans, Wortel en Merksplas). Niet voor elke Kolonie is sprake van vergelijkbare organisatie als Vereniging De Ommerschans. Voor Frederiksoord, Wilhelminaoord en Willemsoord is Stichting Maatschappij van Weldadigheid (bestaande uit drie sub stichtingen) aanspreekpunt, evenals Ondernemersvereniging Weldadig Oord. De Koloniën van Weldadigheid kennen géén collectief juridische status, wel is er een centrale website (<https://www.kolonienvanweldadigheid.eu>).

Er is een stuurgroep voor de aanvraag van de UNESCO werelderfgoed-status, waarin vooral betrokken gemeenten en provincies zitting hebben, naast de Rijksdienst voor het cultureel erfgoed. De gemeenten Ommen en Hardenberg hebben zitting in de Stuurgroep. De Stuurgroep adviseert de Minister van OCW, welke feitelijk de aanvraag aan UNESCO kan doen. De Vereniging Ommerschans is in een vroeg stadium betrokken, vanwege de aanwezige kennis, expertise en netwerk. Halverwege 2019 zijn op advies van ICOMOS drie Koloniën weggevallen uit de aanvraag: Willemsoord, Wortel en Ommerschans. De reden daarvoor is het ontbreken van fysieke sporen uit die tijd in deze koloniën. Daar valt over te twisten, maar de vereniging heeft daarin geen zeggenschap. Wel is met de Maatschappij van Weldadigheid afgesproken, dat ook na erkenning van Unesco-status het verhaal van zeven koloniën zal worden uitgedragen.

Op initiatief van de Kolonie Merksplas zijn de 4 bezoekerscentra van de Koloniën voorgedragen voor het Europees Erfgoed Label. Op 31 maart 2020 is gemeld dat de centra het prestigieuze label daadwerkelijk zullen ontvangen.

Naast de Vereniging is er een *Stichting Participatie Ommerschans*, opgericht door Staatsbosbeheer. De opdracht welke door Staatsbosbeheer aan de stuurgroep werd gegeven luidde: "Start een bewonersparticipatieproces rondom De Ommerschans, waarbij burgers uit het gebied de gelegenheid wordt geboden om mee te denken over de ontwikkeling en het beheer van het gebied. Gebruik de aanwezige creativiteit van de betrokken burgers bij het maken van plannen en de uitvoering ervan. Gebruik de inzet van burgers voor de representatie van het gebied en het beheer van het gebied. Zorg voor continuïteit nu en in de toekomst. Vind instanties, deskundigen en fondsen die een bijdrage kunnen leveren aan de ontwikkeling en het beheer van De Ommerschans." Om de geformuleerde visie te realiseren is de Stichting Participatie Ommerschans opgericht. Staatsbosbeheer blijft als eigenaar en beheerder van het gebied nadrukkelijk betrokken bij het proces.

De eerste fase van het plan, ontworpen door landschapsarchitecten van Zwaan, is inmiddels uitgevoerd. Een volgend ontwerp van Bureau Maris uit 2019 doet een plan uit de doeken om op de Ommerschans de kolonietijd zichtbaar te maken; daartoe worden er vier poorten opgericht in het midden van de oorspronkelijke bebouwing van de Kolonie. Die poorten worden als assenkruis verbonden met een betonnen voetpad, met daarop sporen van de klompen van de duizenden bedelaars die hier indertijd woonden. Dat plan is nu in de derde fase, het plan is gereed. De uitvoering is afhankelijk van geld dat er (nog) niet is.

Er is ook nog een *Stichting het Jaar van de Ommerschans*, die is opgezet om 200 jaar Koloniën van Weldadigheid in Ommen te vieren. De werkzaamheden van deze Stichting hebben in belangrijke mate bijgedragen aan de zichtbaarheid van De Ommerschans bij inwoners en recreanten. Die stichting heeft een aantal festiviteiten georganiseerd en de laatste was de presentatie van het boek "Onzichtbare Mensen". Daarmee zou de activiteit van deze stichting zijn afgerond en kan die worden opgeheven. De Stichting heeft haar bezittingen onlangs overgedragen aan de vereniging en blijft nog even bestaan tot de zaken rondom het boek zijn afgehandeld.

Voor wat Kolonie IV Ommerschans betreft zijn de gemeentes Ommen en Hardenberg betrokken. De Provincie Overijssel was in de afgelopen jaren meer volgend, maar heeft tijdens de huidige collegeperiode via gedeputeerde Roy de Witte een actievere houding aangenomen. Zowel door inhoudelijke als ook financiële betrokkenheid. De financiering van de activiteiten van de vereniging loopt vooral via voornoemde overheden. De financiële bijdragen worden met name als projectsubsidies verleend. Voor de verkenning naar een concept voor het Bezoekerscentrum is een ontwikkelbijdrage verkregen van Leader. Vanuit de Provincie Overijssel wordt bijgedragen voor de vervolgfase van de verkenning. Toegewerkt wordt naar een uitgewerkt plan voor het Bezoekerscentrum, incl. opzet bedrijfsplan. Daarover later meer.

Vanuit de gemeenten Ommen en Hardenberg is Adri Ooms (vanaf 2019, tijdelijk) als programmacoördinator aangesteld, die moet uitzoeken wat de haalbaarheid is van een bezoekerscentrum. Hanneke Heerema is aangetrokken als concept-ontwikkelaar. De eerdergenoemde verkenning wordt begeleid door de Ontwikkelingsgroep (Vereniging Ommerschans,

Participatie Ommerschans, Ondernemerscollectief Ommerschans i.o. en Veldzicht + adviseurs van beide gemeenten). Op gezette tijden zal de Ontwikkelingsgroep terugkoppelen naar de eerder ingestelde Klankbordgroep Ommerschans. Deze Klankbordgroep kent naast de voornoemde partijen, ook vertegenwoordigers van LTO en plaatselijk belang (Balkbrug en Vinkenbuurt).

Wat opvalt in al die relaties is het feit, dat we als Vereniging in ieder geval in een aantal gremia, weinig 'echte' zeggenschap lijken te hebben over de ontwikkelingen. We zijn partij en we praten mee, we zitten op veel plekken aan tafel en worden meestal ook serieus genomen. Maar in beslissingen die 'doorslaggevend' (of formeel) zijn, nemen andere partijen: ministerie, provincies, Staatsbosbeheer, gemeenten het voortouw en die hebben weer vertegenwoordigers aangesteld in commissies en clubs waar wij zelf niet in vertegenwoordigd zijn. We realiseren ons dat dergelijke processen nu eenmaal zo lopen en we willen dit beleidsplan maken om uiteindelijk ook zelf een actieve bijdrage te kunnen leveren aan de doelstellingen in onze statuten. Een van de doelstellingen van deze notitie is dan ook om binnen al deze clubs een doorslaggevende rol te zoeken met beslissingskracht; zowel bij de Koloniën van Weldadigheid, als bij provincie en gemeenten.

Beleidspunt:

- *De banden met de Stichting Participatie Ommerschans en Staatsbosbeheer zijn de vereniging dierbaar. Samen zoeken we naar manieren om op het terrein de cultuurhistorische waarden, met als pijlers de 3 tijdlagen en in verbinding met de factor natuur (de huidige tijdlaag) beter zichtbaar te laten worden.*
- *Het zoeken van contact met instellingen rondom Koloniën van Weldadigheid om helderheid te krijgen over onze rol en zeggenschap in het realiseren van onze doelstellingen.*
- *Het verkennen van mogelijkheden voor financiering, zowel tijdelijke, project gestuurde subsidies als permanente.*

Naast deze min of meer formele relaties kunnen we ook denken aan een relatienetwerk met gelijkgezinde partijen. De HVA (Historische Vereniging Avereest) is al een soort partner, omdat we gezamenlijk de Open Monumentendagen invullen, het ene jaar in Dedemsvaart, het andere in Balkbrug. Maar ook met de andere historische kringen in de regio kunnen de banden nauwer worden aangehaald. Allereerst natuurlijk met het Cultuurhistorisch Centrum Ommen, waar al een deel van het museum voor de Ommerschans is ingericht. Door de naamgeving zijn we al verbonden met Ommen en ook in het nieuwe CCO zal de Ommerschans een plek blijven innemen.

Maar in de regio zijn meer historische verenigingen; in Hardenberg, Nieuwleusen, Dalfsen, Coevorden, Staphorst om er maar een paar te noemen. Af en toe informatie uitwisselen, agenda's op elkaar afstemmen, evenementen samen organiseren; dat zijn enkele van de mogelijkheden om effectiever voor het publiek bezig te zijn. Wij zijn aangesloten bij de Historische Kring Reest en Vecht, maar door tijdgebrek en gebrek aan mankracht nemen we niet deel aan het overleg, maar ontvangen wel de verslagen etc. Bijna alle historische verenigen uit het Vecht en Reestdal zijn aanwezig bij het overleg. Daar begint dus de mogelijkheid voor uitwisseling.

Beleidspunt:

- *We zoeken contact met onze zusterverenigingen in de regio (c.q. de Historische kring Vecht en Reest) om te onderzoeken wat mogelijkheden zijn tot uitwisseling en efficiencyverbetering.*
- *We kijken naar mogelijkheden om met name in Oud Avereest samen te werken en elkaars activiteiten te versterken; Historische vereniging Avereest en Molen de Star.*

In dit beleidsplan zullen we via een aantal trefwoorden onze plannen uitwerken en onze doelstellingen formuleren. Het kan werken als een toetssteen bij het nemen van de dagelijkse besluiten. We zoeken naar manieren om als vereniging de regie te houden over onze eigen activiteiten. Zo'n beleidsplan moet gedragen worden door de leden en dus aan de orde komen op een bijzondere ledenvergadering met dat doel.

Aan het einde van elk hoofdstukje zullen die voornemens, steeds *in cursief*, worden opgesomd.

NB:

In dit beleidsplan is nog geen rekening gehouden met de gevolgen van de Corona-crisis. En die kunnen aanzienlijk zijn. Niet dat onze Vereniging als zodanig gevaar loopt, maar onze activiteiten zijn vooralsnog opgeschort. In september 2020 gaan we bekijken welke activiteiten we voorzichtig weer op gaan pakken. Want het moge helder zijn, dat die activiteiten wel bepalend zijn voor het gezicht van de Vereniging en dus ook van het voortbestaan ervan.

De Vereniging De Ommerschans

Ledental, doelgroepen

De Vereniging De Ommerschans heeft op dit moment vier(vijf) bestuursleden en ongeveer 120 gewone leden. De meeste gewone leden zijn slapende leden, d.w.z. dat ze niet ook als vrijwilliger actief zijn. Een zevental gidsen is actief voor de maandelijkse wandelingen. Een dertigtal mensen doet mee aan het jaarlijks uitje voor leden.

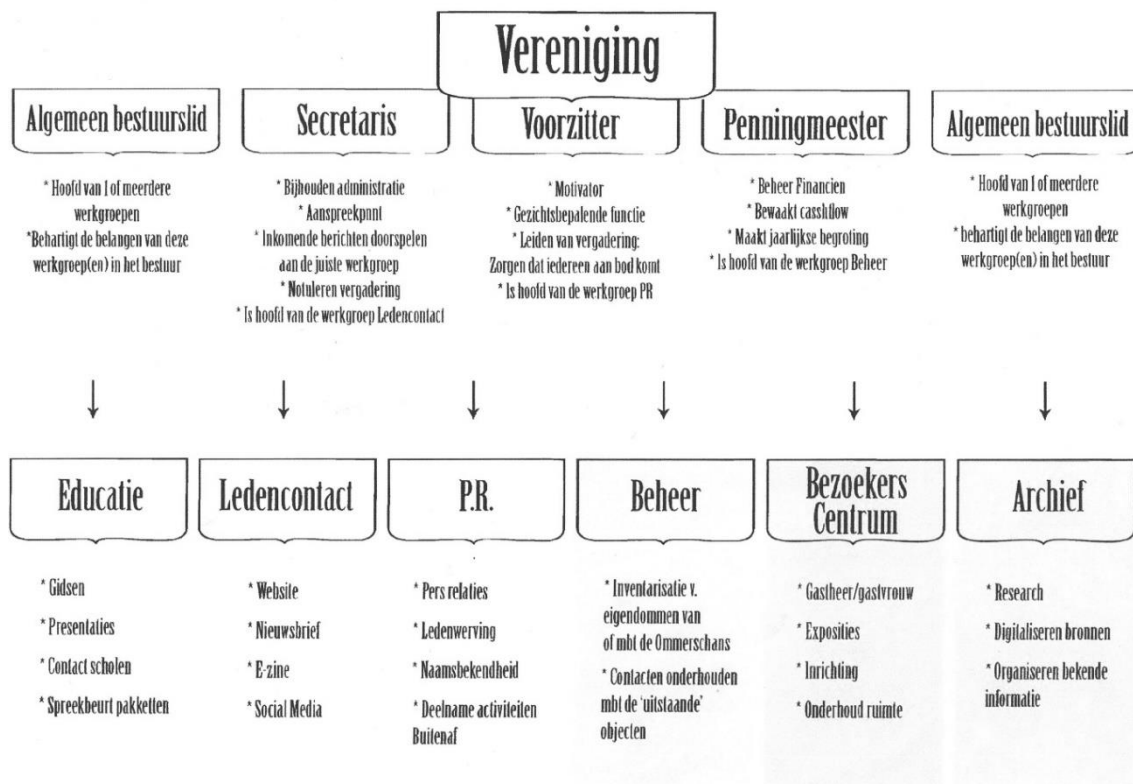
Voor de stabiliteit van de vereniging zou uitbreiding van leden wenselijk zijn. Mogelijke doelgroepen daarvoor zijn mensen van wie voorouders in de Ommerschans hebben gewoond, mensen met interesse in plaatselijke en regionale geschiedenis, geschiedenis studenten en docenten uit de regio. En de doelgroep kinderen is ook belangrijk, niet als mogelijke leden nu, maar wel als potentieel toekomstige leden.

Donateurs zijn nu nog zeldzaam, maar kunnen in de toekomst een substantiële bijdrage zijn voor de financiële houdbaarheid van de vereniging. Nodig is wel een culturele Anbi-status, (die wel al wel hebben) en een heldere uitnodiging daartoe op in elk geval de website, in de folder en op briefpapier, rekeningen en nieuwbrief.

Voor de verbinding met onze leden en donateurs zou een regelmatige nieuwsbrief een goed hulpmiddel zijn.

De contributie bedraagt nu 15,-- per jaar. We kunnen dat bedrag heroverwegen, met name als er een bezoekerscentrum komt.

Er komt behoefte aan meer mensen, die als vrijwilliger bijdragen aan de doelstelling van de vereniging. Gezien de taken die er in de toekomst op ons afkomen, zou de vereniging wel eens moeten gaan werken met een kernbestuur en enkele werkgroepen. In het verleden is daarop al wel eens gespeculeerd, zie onderstaand model.

Dit is een model, niet een vaststaand voorstel, het is bedoeld als denkrichting.

Organisatie van de vereniging

Als de vereniging groeit is het belangrijk de organisatie enigszins te professionaliseren. In bovenstaand model zie je een eerste aanzet daartoe. Het bestuur is op dit moment al bezig om een aantal protocollen op te stellen voor gidsen, financiële afwikkeling, beheer website en facebook e.d. Het laatste jaar is door enkele bestuurswisselingen daar wat de klad in gekomen, maar onze verantwoordingsplicht aan de leden vraagt om heldere en inzichtelijke procedures en besluitvorming.

- *Het bestuur neemt initiatief om de organisatie te professionaliseren door voor veel voorkomende zaken protocollen e.d. op te stellen*

Activiteiten

De belangrijkste activiteiten zijn de door ons georganiseerde rondwandelingen. Daarnaast vinden er veelal door het jaar heen enkele activiteiten met aan grootschaliger karakter plaats. De activiteiten van Het Jaar van de Ommerschans moeten daarbij zeker genoemd worden: het menselijk lint, de archeologiedagen, het uitbrengen van het boek 'Onzichtbare mensen' en de onthulling van het kanon door de commissaris van de Koning (de heer Heidema) waren daarbij hoogtepunten.

Maar ook de lezing over het Zwaard van de Ommerschans is zeker het vermelden waard.

De vereniging is voornemens tweemaal een bredere activiteit te organiseren, een in de zomer, een buitenactiviteit en een in het najaar een lezing o.i.d. Stappen daarvoor zijn al gezet, maar gezien de huidige situatie staat dat even allemaal in de wacht.

De rondwandelingen nemen toe in populariteit en ook daar gaan we verder professionaliseren.

Dankzij de Stichting het Jaar van de Ommerschans is al een elektronisch systeem aangeschaft, waarmee we elke bezoeker oortjes kunnen geven, zodat de rondwandelingen met grotere groepen (en met 1,5 meter afstand) gemakkelijker kunnen plaats vinden. We denken nog na over een app, of een systeem via QR-codes zodat ook zonder gids het gebied goed in beeld kan worden gebracht.

Er is een leader-aanvraag de deur uit voor een audio-systeem, waarbij het verhaal van de Ommerschans verteld wordt via een audio-kastje, vergelijkbaar met het systeem in Willemsoord.

Ook is er al een plan voor een escaperoom tussen Willemsoord en Ommerschans. Daarvoor zijn al fondsen toegezegd.

- *Nader onderzoek naar de mogelijkheden om via internet of elektronisch de verhalen over de Ommerschans aan de bezoekers kunnen worden doorgegeven.*
- *Er zijn veel verhalen rondom de Ommerschans en Veldzicht; kunnen we die verzamelen en zichtbaar of hoorbaar maken?*

Promotie

Het is erg belangrijk dat we zorgen voor voldoende promotie. Dat gebeurt nu al via enkele advertenties in brochures (Ondernemend Reestdal, een toeristische ondernemersvereniging Ondernemerscollectief Ommerschans i.o., Reestdalpost, de brochure die uitgegeven wordt door de historische verenigingen uit de Vechtdal. e.d.) Er is een jaarlijkse eigen folder, die ruim wordt verspreid op toeristische plekken. En er is de website en Facebookpagina.

Die laatste is nog steeds onder beheer van de Stichting het Jaar van de Ommerschans, maar daar hopen we spoedig verandering in aan te brengen.

De website wordt op dit moment in een nieuw jasje gestoken, en dat is hoog tijd, ook al omdat een aantal gegevens op de website verouderd zijn. En we hebben ook een vaste, eigen plek op de website van Mijnstadmijndorp, <https://mijnstadmijndorp.nl/app/vereniging-de-ommerschans/> Bewegwijzering op de openbare weg is een al lang gevoelde wens, zodat bij aankomst in Ommen en Balkbrug de weg wordt gewezen naar de Ommerschans.

Goede persrelaties zijn belangrijk. Daar slagen we de laatste tijd behoorlijk in. Mede dankzij Serious Request is de Ommerschans in de hele regio weer op de kaart gezet (website Regio Hardenberg, Dedemsvaartse Courant, De Toren, Infobrug e.d. en rechtstreekse uitzending op Radio 3FM met live streaming) Van dit soort publiciteit moeten we waar mogelijk meer gebruik maken. Voor de promotie van onze rondwandelingen maken wij gebruik van verschillende websites: OudOmmen, de DalfserMarskramer, Sallandcentraal, Vechtdalcentraal, Stentor, RondOmmen, Visitoost, Overuit, uitzinnig.nl, De Toren, bericht aan de campings in Overijssel en Drenthe, MijnStadmijnDorp, vanplan.nl, mondeling, etc. Redacties van kranten en websites zijn ons veelal goed gezind en daar moeten we van profiteren.

Van promotionele activiteiten van de Koloniën van Weldadigheid zullen we, waar mogelijk, gebruik moeten maken. We maken gebruik van de agenda op de website van de MvW, voor onze activiteiten. Wij hebben een eigen account om activiteiten op de website te plaatsen.

Naast die door de overheid gestimuleerde clubs (waaronder Vechtdal Marketing) zijn er ook diverse commerciële clubs die zich op allerlei manieren met promotie bezighouden. Dat is soms ingewikkeld, want daardoor lijkt het adagium van “één verhaal en zeven geschiedenissen” dat de Koloniën van Weldadigheid altijd propageert soms onder de voet gelopen te worden door het promotionele geweld van de commerciële partijen. Misschien dat we dat eens aan de orde kunnen stellen.

NB: We hebben nog 25000,- euro (van de provincie Overijssel) tegoed om samen met Willemsoord initiatieven vorm te geven voor combinatietrips met bezoeken, rondleidingen, overnachtingen e.d. We denken daarmee bezig te kunnen gaan als het bezoekerscentrum is gerealiseerd.

Beleidspunten:

- *De vereniging zoekt naar een uitbreiding van het aantal leden, donateurs en vrijwilligers. Ook het bestuur heeft behoefte versterking. Een regelmatige nieuwsbrief draagt bij aan verbinding met leden en donateurs.*
- *Het inrichten van een werkgroep, die zich speciaal bezighoudt met promotie, op alle mogelijke manieren.*
- *De vereniging zet stappen om de vereniging professioneel te organiseren; te denken valt aan protocollen c.q. draaiboeken rondom financiën, gidsen, evenementen e.d.*

Unesco Werelderfgoed en Europees Erfgoed Label

Al enige jaren wordt door de Stuurgroep Koloniën van Weldadigheid gewerkt om de status van Unesco Werelderfgoed voor alle zeven kolonien te verwerven. In 2018 is de eerste aanvraag beoordeeld en afgewezen, met de aantekening, dat een tweede aanvraag misschien succesvol zou zijn als er meer gegevens beschikbaar zouden komen. Daarop is ICOMOS (International Council On Monuments and Sites) aan de slag gegaan met een onderzoek naar de zeven sites en in december 2019 is een nieuw voorstel ingediend. Daarbij zijn drie kolonien (waaronder De Ommerschans) weggevallen uit de aanvraag, in ons geval met name omdat de fysieke kenmerken van de oorspronkelijke kolonie niet meer in het landschap zichtbaar zou zijn. De Koloniën van Weldadigheid (en ook alle overheden) gaan ervan uit dat bij toekenning van het Unesco Werelderfgoed de niet genomineerde koloniën kunnen meeliften op die status. In de zomer van 2020 (i.v.m. corona later) wordt hierover een besluit genomen.

Onlangs is op 31 maart 2020 de nominatie voor Europees Erfgoedlabel toegekend. Het lijkt erop dat bij dit label ‘immaterieel erfgoed’ een hogere status heeft, zodat het immateriële erfgoed van de Koloniën van Weldadigheid op de juiste manier gewaardeerd kan worden. Voor dat Erfgoedlabel is een bezoekerscentrum (zie verderop) van groot belang. In alle stukken staat het geplande bezoekerscentrum van de Ommerschans als min of meer voorwaardelijk.

(uit persbericht toekenning: “De gekozen locaties moeten zich vooral inspannen voor educatieve activiteiten gericht op jongeren. Dit laatste doen de vier bezoekerscentra van de Koloniën van

Weldadigheid. Museum de Proefkolonie in Frederiksoord, het Nationaal Gevangenis­museum in Veenhuizen, het nog nieuw in te richten bezoekers­centrum in Ommerschans en het Bezoekers­centrum Kolonie 5-7 in Merksplas België dragen gezamenlijk de geschiedenis van de Koloniën uit.”)

Nog niet duidelijk is op welke wijze beide zaken bepalend zijn voor het perspectief van de Vereniging. De Vereniging is onderdeel van een bredere regio waarvan de ontwikkeling op allerlei manieren wordt bevorderd. Het Vechtdal en specifiek het Reestdal heeft een missie geformuleerd: “Om de sociaal economische vitaliteit van het Reestdal te versterken, zullen ondernemers en landgoedeigenaren zich middels dit project inzetten om het gebied voor fijnproevers zichtbaarder en aantrekkelijker te maken. Hierbij worden de natuurlijke, culturele en agrarische waarden van het gebied, duurzaam ingezet. “ Cultuurhistorie is een van de thema’s van die missie. Het lijkt erop dat er een stijging van bezoekersaantallen kan worden verwacht, al verwachten we geen ‘Giethoornse’ toestanden. Die willen we ook niet. De hele promotie van het Reestdal is weliswaar gericht op uitbreiding van bezoek, maar vooral op het kleinschalig en extensief toerisme van de op de omgeving en erfgoed gerichte toerist. Dat geldt ook voor de Ommerschans, waar nog blijkt, dat de kwetsbaarheid van het gebied geen grootschalig toerisme toelaat.

Beleids­punten:

- *De vereniging wil actiever deelnemen in de werkgroepen en organisaties rondom de Koloniën van Weldadigheid.*
- *De vereniging onderzoekt de mogelijkheden van Unesco Werelderfgoed en van Europees Erfgoed Label en doet voorstellen om dat in promotionele activiteiten te verwerken.*

Het Bezoekers­centrum

Bezoekers­centrum, locatie

Het eerdergenoemde bezoekers­centrum zou in eerste instantie gerealiseerd worden in Hoeve 4, maar de fam. Hiemstra ziet daar vanwege persoonlijke omstandigheden en vanwege hoge kosten vanaf. Daarna zijn verkennende gesprekken gestart met Veldzicht voor het gebruik van de Veldzichthoeve, gelegen op het terrein van de voormalige Hoeve 5. Binnen dat onderzoek zijn in eerste instantie drie varianten aangegeven, waarbij elke variant een steeds groter deel van het linker gebouw in beslag neemt. De voorkeursvariant is de meest uitgebreide. Hanneke Heerema is aangetrokken voor de conceptontwikkeling en businessplan. Er dient overwogen te worden de activiteiten van de Veldzichthoeve als dagbesteding voor Veldzicht en de activiteiten van het bezoekers­centrum zoveel mogelijk gescheiden te laten plaatsvinden, terwijl anderzijds ook verbindingen tussen beiden mogelijk kunnen zijn. Eén en ander wordt in de verkenning meegenomen. De ingang van het bezoekers­centrum wordt aan de schanszijde gepositioneerd, zodat er de relatie tussen beiden goed naar voren komt.

In een overleg tussen de gemeenten Ommen en Hardenberg + directie Veldzicht in de zomer van 2019 is afgesproken, dat de onderzoeksfase, in meerdere vervolgstappen, vooralsnog tot de zomer van 2020 wordt voortgezet. Tijdens de verkenningsfase (april t/m augustus 2019) zijn voor de locatie van het Bezoekers­centrum een aantal opties in beeld gekomen. De locatie van de Veldzichthoeve heeft vooreerst de voorkeur (Optie A). In februari 2020 heeft een vervolgoverleg plaatsgevonden tussen vertegenwoordigers van Rijksvastgoed beheer (RVB), het ministerie van Justitie, Veldzicht directie en vereniging Ommerschans. Doel van die bijeenkomst was het inhoudelijk ontwerp (van Hanneke Heerema) voor het bezoekers­centrum voor betrokken partijen zichtbaar te maken. Uit het concept verslag: ‘*We zijn al ruim 2 jaar aan het oriënteren om een bezoekers­centrum te realiseren bij de Veldzichthoeve. Er zijn inmiddels diverse gesprekken geweest met de gemeenten Ommen,*

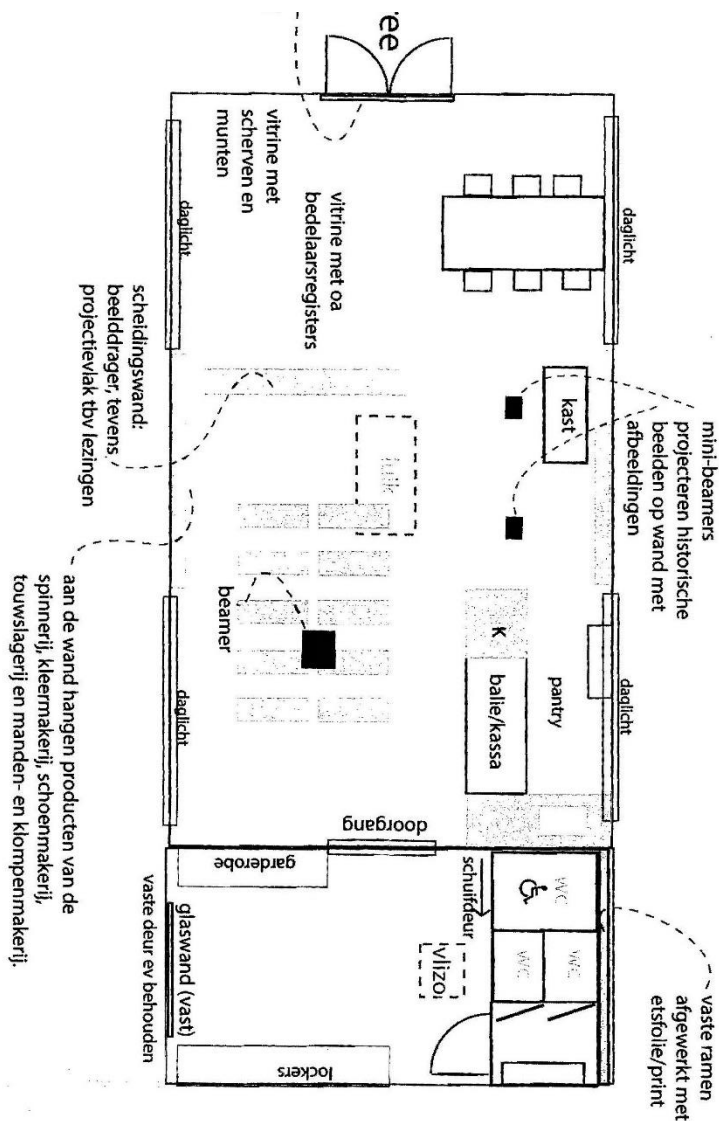
Hardenberg, stichting Ommerschans, Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Facilitair/huisvesting en inkoop (DJI FHI), DforZo/JJI en CTP Veldzicht. Vanuit de gemeenten en provincie zijn inmiddels gelden toegezegd, die kunnen bijdragen voor de uiteindelijke realisatie van het bezoekerscentrum. Onlangs is er door Den Haag (DJI) toestemming gegeven om een onderzoek op te starten voor het realiseren van het bezoekerscentrum nabij de Veldzichthoeve. De kosten van dit onderzoek zullen worden gefinancierd uit het meerjarig onderhouds- en investeringsplan (MOIP). " Door de Coronacrisis zal een en ander waarschijnlijk worden vertraagd. Naast het plan voor de Veldzichthoeve zijn er ook andere varianten denkbaar en gezien de bestaande onzekerheden zullen we daar zeker mee moeten rekenen. Vestiging in nieuwbouw op het terrein zelf of in een bestaand pand in of vlak bij de Ommerschans behoort tot de mogelijkheden.

Bezoekerscentrum, collectie

Het bezoekerscentrum is weliswaar geen museum en streeft daar ook niet naar, maar er is wel een bijzondere collectie. Archeologie en historische kaarten vormen de hoofdmoot van de collectie. Ook is er een grote collectie beeldmateriaal aanwezig. De deelcollecties (databestanden van bewoners van de strafkolonie) geven al een stevige aanzet tot thematisering van een storyline. De archeologische collectie, de ambachtelijke voorwerpen en strafkoloniekleding zijn van belang voor de lokale en regionale geschiedenis van de Ommerschans. Op dit moment is er geen duidelijke opslag van de collectie, laat staan beheer. Dat dient wel te gebeuren. De collectie moet beschreven worden, opgeslagen en waar mogelijk tentoongesteld. Dat geldt voor zowel het fysieke als voor het digitale materiaal. Mogelijkerwijze kan gebruik worden gemaakt van ondersteuning door de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed danwel van de archeologen in de Stichting Participatie voor ontwikkeling van ideeën en van studenten archeologie voor uitwerkingen daarvan.

- *De vereniging draagt zorg voor het behoud en het beheer van de collectie; ze zoekt manieren om die collectie zichtbaar te maken en evt. uit te breiden.*

Infocentrum, inhoudelijk

functies

- alleen activiteiten op afspraak (lezing)
- Infopunt Vereniging Ommerschans
- pantry
- garderobe met lockers
- 2 toiletten genderneutraal, 1 invallder-berging (archief) vereniging
- 1 invaldeparkerplaats
- stalling tbv 20 fietsen

thema's inrichting zijn locatiegericht:

- Ommerschans als militair vestingwerk
- de onvrije kolonie van de Maatschapp

voortlopijg PVE aanpassingen ruimtes

- lichtplan/audiobekabeling
- betonvloer met vloerverwarming
- Forbo vloerbedekking met customma
- vaste trap verwijderen
- zolder (deels) geschikt maken voor op-vlizotrap naar de zolder waar al een lu
- glazen schuifdeur bij entree
- doorgang naar de tweede ruimte (gla
- vaste glaswand plaatsen bij oude inge
- toiletgroep
- pantry (met aanrecht)

Bovenstaand plaatje is een mogelijke schets van het infocentrum, gerealiseerd in de Veldzichthoeve. De precisie van dat plaatje doet even minder ter zake, maar er zijn meerdere opties. In de meest vergaande optie wordt uitgegaan van het hele gebouw min de achteraan liggende stallen. Over dat laatste is wel een claim neergelegd, zodat daar een educatief centrum (studiecentrum, archeologisch onderzoek, conferentiezaal en ruimte voor jongeren) kan worden ingericht. Die laatste

optie wordt nu ook onderzocht. In ieder geval willen we de eerste drie (vier) ruimtes, anders worden de mogelijkheden te klein om nog levensvatbaar te zijn.

Inhoudelijk uitgangspunt van het bezoekerscentrum Ommerschans (ontwikkelt door Hanneke Heerema) is educatief. De bezoeker krijgt beelden van de situatie van 400, 200 of 50 jaar geleden en wordt uitgenodigd na te denken over de situatie nu en de positie van de bezoeker zelf daarin. Dat kan gaan over bijvoorbeeld armoedebestrijding, (rassen)ongelijkheid, slavernij, rol van de overheid, ontwikkeling van de landbouw e.d.

De visualisaties bij de andere koloniën geven vooral een beeld van de historische situatie. Ommerschans zou zich kunnen onderscheiden door de bezoeker te verleiden de verbinding te leggen met het heden en met hun eigen standpunten. Een nauwkeuriger inhoudelijke invulling kan worden gemaakt als meer duidelijkheid is over de locatie en over het businessplan.

Het bezoekerscentrum kan een speerpunt worden voor omwonenden en bezoekers (de zo genoemde "meet & greet" functie). Voor toeristen en gasten in de vrijetijdsector (het krijgen van informatie voor een actieve beleving zoals fietsen en wandelen etc.), waarbij het recreëren in het Vecht- en Reestdal een uitstekende combinatie biedt in de vorm van eten en drinken (het zogenaamde food & beverage aspect naast het overnachten op campings, in hotels en B&B-accommodaties); kortom het informatiecentrum zal naast het culturele karakter ook een sociale en economische betekenis kunnen krijgen op een bijzondere en centrale plek in het centrum van de Ommerschans. Het is zeker een kans voor een extra kwalitatieve impuls;

NB: De huidige stand van zaken maken dat bezoekerscentrum in de Veldzichthoeve niet haalbaar is. Veldzicht geeft hoogstens de twee voorste ruimtes aan de Vereniging. Voorlopig is daarom besloten tot een **infocentrum** op die plek, beperkt en veel kleinschaliger. De inhoudelijke uitgangspunten blijven dezelfde. De plannen voor een echt bezoekerscentrum zijn niet in de kast verdwenen, maar worden nader onderzocht op haalbaarheid op een andere plaats en een andere manier.

Bezoekerscentrum, bedrijfsplan

Om het bezoekerscentrum succesvol te kunnen exploiteren, is een bedrijfsplan nodig. Belangrijke elementen zijn daarin: verbouwing en opbouw tentoonstelling, openstellingstijden, personeel, onderhoud. De verbouwing van het casco wordt uitgevoerd door Rijksvastgoed. Daarvoor moeten gegevens beschikbaar komen (wanden, vloeren, muurtjes, deuren, elektriciteit, verwarming, klimaatbeheersing, beveiliging e.d.). Die komen uit een plan voor de inrichting. Datzelfde geldt voor de inrichting, waarvoor al een bedrag beschikbaar is gesteld door beide gemeentes en een beroep zal worden gedaan op onder andere de Provincie en specifieke fondsen. Met de vereniging en betrokken stakeholders zal dat inrichtingsplan verder worden ontwikkeld.

Voor wat betreft openingstijden en onderhoud moet er een plan komen. Het moge duidelijk zijn, dat de vereniging op zich met een aantal vrijwilligers best wel energie kan steken in de bemensing van dit bezoekerscentrum, maar niet de slagkracht en personele inzet kan leveren voor fatsoenlijke openstelling. Uit de financiën van de vereniging blijkt dat die zelfstandig ergens tussen de 5 en 7 duizend euro inkomsten kan genereren. Overige gelden moeten dus komen uit vaste bijdragen van gemeenten (en provincie), subsidies van het Verhaal van Overijssel e.d. en misschien crowdfunding. Openstellingstijden bedragen op zijn minst acht dagdelen, wil het centrum behoorlijk kunnen draaien, in ieder geval in het seizoen. Er is gesuggereerd dat er een beheerder zou kunnen komen, die in een tewerkstellingstraject van de gemeenten is geplaatst. Zo'n medewerker zou met geringe financiële middelen kunnen functioneren, maar moet op zijn minst een sterke binding hebben met geschiedenis in het algemeen en de Ommerschans in het bijzonder.

Beleidspunten

- De vereniging draagt bij aan de onderhandelingen met betrokken partijen rondom de locatie van het bezoekerscentrum en streeft ernaar dit in enigerlei vorm te realiseren voor de aanvang van seizoen 2021.
- De vereniging draagt bij aan de ontwikkeling van een inhoudelijk plan voor het bezoekerscentrum en deelt dat met betrokken partijen. Betrokken partijen (waaronder Staatsbosbeheer) kunnen meehelpen om vanuit hun discipline mede inhoudelijke thema's in het centrum vorm te geven b.v. natuurinformatie.
- De vereniging draagt bij aan de opzet van een bedrijfsplan voor de exploitatie van het bezoekerscentrum.
- De vereniging draagt zorg voor het behoud en het beheer van de collectie; ze zoekt manieren om die collectie zichtbaar te maken en evt. uit te breiden.
- De vereniging onderzoekt de mogelijkheden om samen met ondernemers uit het Reestdal de promotie van de Ommerschans met toeristische activiteiten kracht bij te zetten.

Slot

Dit beleidsplan probeert richting te geven aan de ontwikkeling van de Vereniging de Ommerschans. Het bevat nog niet veel concrete voorstellen, met name omdat de richtingen nog moeten worden uitgewerkt in concrete voorstellen. Het beleidsplan duidt meer de richting aan waarin de vereniging zich wil ontwikkelen. Het bestuur gaat dit beleidsplan omzetten in een plan van aanpak. Voorstellen voor een concretisering van deze beleidsvoornemens zijn van harte welkom.

Bestuur van de Vereniging de Ommerschans

Overzicht Beleids- en Actiepunten:

1. De banden met de Stichting Participatie Ommerschans en Staatsbosbeheer zijn de vereniging dierbaar. Samen zoeken we naar manieren om op het terrein de natuur- en cultuurhistorische waarden beter zichtbaar te laten worden.
2. Het zoeken van contact met instellingen rondom Kolonien van Weldadigheid om helderheid te krijgen over onze rol en zeggenschap in het realiseren van onze doelstellingen. De vereniging wil actiever deelnemen in de werkgroepen en organisaties rondom de Koloniën van Weldadigheid.
actie: voorzitter legt het komende jaar contacten met betrokken partijen
3. Het verkennen van mogelijkheden voor financiering, zowel tijdelijke, project gestuurde subsidies als permanente.
actie: er komt een commissie financiering die alle mogelijkheden op dat gebied onderzoekt.
4. We zoeken contact met onze zusterverenigingen in de regio (c.q. de Historische kring Vecht en Reest) om te onderzoeken wat mogelijkheden zijn tot uitwisseling en efficiencyverbetering
5. We kijken naar mogelijkheden om met name in Oud Avereest samen te werken en elkaars activiteiten te versterken; Historische vereniging Avereest en Molen de Star.
6. Nader onderzoek naar de mogelijkheden om via internet of elektronisch de verhalen over de Ommerschans aan de bezoekers kunnen worden doorgegeven.
actie: er zijn al initiatieven voor een audiotour, gezocht wordt naar mogelijkheden voor een app via bv. QR-codes.

7. *Er zijn veel verhalen rondom de Ommerschans en Veldzicht; kunnen we die verzamelen en zichtbaar of hoorbaar maken?*
actie: er komt een commissie 'verhalen' die zich bezig gaat houden met het opzoeken, inventariseren en vastleggen van die verhalen.
8. *De vereniging zoekt naar een uitbreiding van het aantal leden, donateurs en vrijwilligers. Ook het bestuur heeft behoefte aan versterking. Een regelmatige nieuwsbrief draagt bij aan verbinding met leden en donateurs.*
actie: het secretariaat doet voorstellen daarvoor.
actie: Het inrichten van een werkgroep, die zich speciaal bezighoudt met promotie, op alle mogelijke manieren.
9. *De vereniging zet stappen om de vereniging professioneel te organiseren;*
actie: te denken valt aan protocollen c.q. draaiboeken rondom financiën, gidsen, evenementen e.d.
10. *De vereniging onderzoekt de mogelijkheden van Unesco Werelderfgoed en van Europees Erfgoed Label en doet voorstellen om dat in promotionele activiteiten te verwerken.*
actie: contact met de provincie Drenthe (Wendy Schutte) is al gelegd
11. *De vereniging draagt bij aan de onderhandelingen met betrokken partijen rondom de locatie van het bezoekerscentrum en streeft ernaar dit in enigerlei vorm te realiseren voor de aanvang van seizoen 2021.*
actie: deelname aan de werkgroepen van RijksVastgoed en DJI.
12. *De vereniging draagt bij aan de ontwikkeling van een inhoudelijk plan voor het bezoekerscentrum en deelt dat met betrokken partijen. Betrokken partijen (waaronder Staatsbosbeheer) kunnen meehelpen om vanuit hun discipline mede inhoudelijke thema's in het centrum vorm te geven b.v. natuurinformatie.*
13. *De vereniging draagt bij aan de opzet van een bedrijfsplan voor de exploitatie van het bezoekerscentrum.*
actie: er komt regelmatig bestuurlijk overleg zodat de rol van gemeenten en provincie daarin helderder worden
14. *De vereniging draagt zorg voor het behoud en het beheer van de collectie; ze zoekt manieren om die collectie zichtbaar te maken en evt. uit te breiden.*
actie: na , in relatie met realisering van beleidspunt 11 wordt contact gelegd met de archeoloog.
15. *De vereniging onderzoekt de mogelijkheden om o.a. samen met ondernemers uit het Reestdal de promotie van de Ommerschans met toeristische activiteiten kracht bij te zetten. Het gaat om de totale beleving van de streek – gebied waar de Ommerschans deel vanuit maakt. Emslinie, Kolonietijd, Natuur en Landschap (Drenthe. Overijssel) Dus verbinden en leggen van netwerken voor toeristisch recreatieve verbindingen en netwerken.*
actie: deelname aan het overleg van Ondernemend Reestdal en andere passende gremia.